

Routekaart

basisvaardigheden
bibliotheek Hoorn

Bibliotheek Hoorn heeft sinds het aantreden van directeur Aafje Lem gekozen om te werken als basisvaardighedenbibliotheek. (Culturele) programmering wordt door partners gemaakt, en er wordt in de bibliotheek voor geadverteerd. De basisvaardighedenbibliotheek Hoorn richt zich op lezen, taal en digitaal.

Begroting en afstemming met de gemeente
Directeur van bibliotheek Hoorn, Aafje Lem, heeft de zakelijke houding dat geld maar 1x uitgegeven kan worden. Niet alles voor iedereen kan bekostigd worden dus er moet worden gekozen. Voordeel is dat bibliotheek Hoorn maar met één gemeente te maken heeft, dus dat er erg integraal gekeken kan worden naar de financiering. Nadeel is dat de bedrijfsvoeringkosten niet verdeeld kunnen worden over meerdere gemeentes. De directeur moet dus nóg zakelijker kijken: ze moet effectief en efficiënt omgaan met het geld. Voordeel is ook dat de gemeentelijke accountambtenaar constructief meedenkt: ze start met kijken naar de wet, naar het coalitieakkoord en trekt daaruit conclusies over wat de bieb te doen staat. En als het geld op is: wat doe je dan niet meer? Steeds het verhaal blijven vertellen over de toegevoegde waarde aan de maatschappij helpt om samen die keuze te kunnen maken.

Maak slimme keuzes over
waar je je geld aan uitgeeft.
Het kan maar één keer.

Beleid – waarom basisvaardigheden?

Het geldt dat de bibliotheek ontvangt van de gemeente is ongelabeld. De gemeente voert geen regie op de core business van de bibliotheek, dat vloeit voort uit de WSOB, maar ook uit de visie van de directeur. De bibliotheek is een dienstverlenende organisatie met een maatschappelijke opgave in een specifieke context.

Ze zijn vrij snel naar Mosaic gaan kijken, wat is Hoorn voor stad? Waar is behoefte aan? Er is sprake van stedelijke problematiek, best een hoog percentage (arbeids)migratie, relatief hoog percentage praktisch opgeleiden, gemiddeld lage salarissen. En meer dan gemiddeld laaggeletterdheid. En dan vallen de stukjes op zijn plaats. De geïnformeerde keuze voor focus op lezen, taal en digitaal wordt bijna voor ze gemaakt.

De directeur werkte nog in Haarlem tijdens Covid. Toen werd de vraag aan de bibliotheek gesteld om een IDO in te richten. Omdat zij vond dat een IDO aansluit bij de kern van de bibliotheek vond ze gelijk: dit is wat we doen en dus goed gaan doen.

Een ander voorbeeld. Sommigen zullen vinden dat je alle 7 de bouwstenen van dbos volledig moet

invullen. De directeur investeert het leeuwendeel van het geld dat de bibliotheek heeft voor dbos in een leesbevorderingsnetwerk waarvoor al het onderwijzend personeel in de gemeente uitgenodigd wordt en in jaarlijkse adviesgesprekken met alle scholen.

Bibliotheken redeneren vaak erg van binnen naar buiten, en dat staat voor de directeur haaks op dat de bieb een dienstverlenende plek is waar juist van buiten naar binnen geredeneerd moet worden. In haar werkervaring in de zakelijke dienstverlening is het altijd gegaan over de vraag: hoe bedienen je je klanten het beste? Daarvoor moet je ze wel horen en zien. En vanaf daar beginnen.

Impact en inwoners

Er is geen hoger onderwijsinstelling in Hoorn, dus bewoners in de leeftijd van 18-25 jaar zijn veelal elders druk. Maar met de gemeenteambtenaar afgesproken om de gezinsbrede aanpak te hanteren. Dan is het ook handig om die leeftijdsgroep aangehaakt te houden, zij worden na 25 jaar vaak zelf ouder en keren dan niet vanzelfsprekend terug naar de bieb, als ze eerder het contact zijn verloren. Dus investeert de bibliotheek beredeneerd toch in die doelgroep wat basisvaardigheden betreft. Lezen door ouders stimuleert kinderen om te lezen. En uit onderzoek weten we dat taalvaardigheden thuis beginnen. Het is dus belangrijk om ook deze groep

De bibliotheek is een dienstverlenende plek, wees daarvan doordrongen.

Doelgroepen zijn groepen waar je een doel mee hebt. Kies slim en ga ervoor.

Denk integraal.

Blijf duidelijk maken wat de toegevoegde waarde is van de koers van de bibliotheek.

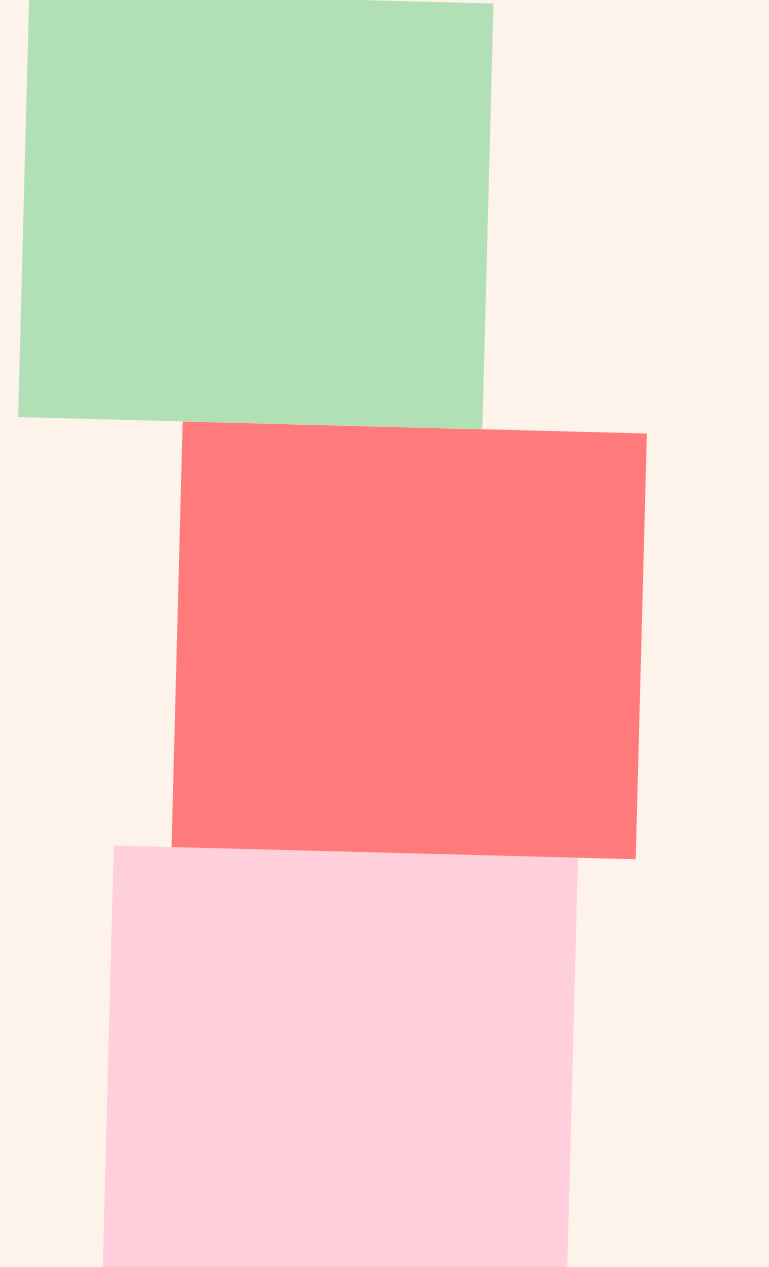
toekomstige ouders te bedienen op het gebied van basisvaardigheden.

En alhoewel ze vindt dat de bibliotheek van iedereen is, kan ze wel rechtvaardigen waarom er meer geld gaat naar doelgroepen. Doelgroepen zijn wat haar betreft groepen waar je een doel mee hebt. Dat zijn hier mensen met een deficiëntie op lezen, taal en digitaal. Daarnaast de gezinsbrede aanpak laaggeletterdheid.

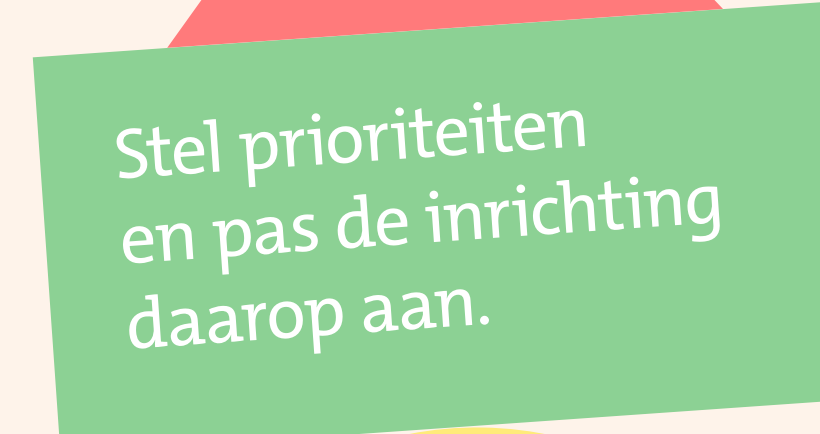
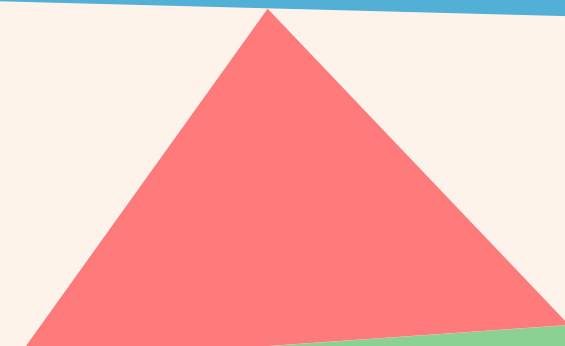
Organisatie en medewerkers

De directeur werkt met een kernteam waarin alle disciplines vertegenwoordigd zijn. Advies en ontwikkeling, marketing-communicatie, collectie, de vrijwilligerscoördinator, manager bedrijfsvoering en de manager dienstverlening. Zij bespreken de integrale basisvaardighedendienstverlening met elkaar, en maken samen de educatieve programmering in de bibliotheek. Vanuit de absolute overtuiging dat alles aan je dienstverlening aan elkaar verbonden is.

Wat de rest van de organisatie betreft: de directeur is overtuigd van de kracht van herhaling. Bovendien helpt het dat ze het gaat om het overbrengen van dat waar ze zelf helemaal van overtuigd is. En dat het aan de randjes soms anders gaat, of er iets gebeurd voor een andere groep dan de vastgestelde doelgroepen, ja. Je krijgt het niet in één jaar voor

Een programmaraad kan verrijkend werken vanwege de verschillende perspectieven.

Stel prioriteiten en pas de inrichting daarop aan.

elkaar, daar is ze realistisch over. De koers moet langzaam in het dna komen, en dat is volhouden. Ze maakt alles bespreekbaar.

‘De belangrijkste keuze die we maken voor deze beleidsperiode is dat we onze dienstverlening specifiek richten op mensen die wel wat hulp kunnen gebruiken om mee te komen in de samenleving. Dat doen we vooral door de ‘eerstelijns’ publieksdienstverlening – onze medewerkers op de bibliotheekvloer – verder te versterken met inhoudelijke deskundigheid en gerichte vaardigheidstrainingen.’¹

Ze wil ook meer gaan evalueren. Van te voren nadenken over outcome en output doen ze nog niet. Ze wil van te voren bedenken wat ze met welke activiteit of inzet willen bereiken. En die inzet evalueren, klopt het met waar we voor op aarde zijn? En slaat de manier waarop aan?

Sinds 2025 is er een nieuw meerjarenbeleidsplan. De directeur zegt: Dat is de bestemming, de koers, niet je navigatie. Er kan van alles gebeuren onderweg. Maar wat er ook gebeurt, dat is waar we heen willen. Dat was het moment voor de medewerkers om zich te realiseren – we gaan aandacht besteden aan integraal, gezinsbreed, wijkgericht, taalvriendelijk, doelgroepen, lezen taal en digitaal. En dat heeft een grote mate van logisch

voor iedereen. Dat betekent niet dat het in de uitvoering van het beleid soms vragen oproept. Maar daar helpen de managers of specialisten bij, door de medewerkers te blijven voeden met de dingen die ze nodig hebben om hun vak uit te oefenen.

Programmering

Er is geen programmamaker bij deze bibliotheek. De bibliotheek werkt met een programmaraad waarin collega's zitting hebben die werken in de vestigingen. Deze collega's weten wat er speelt en waar behoefte aan is. De programmaraad werkt met een jaarprogrammering die nauw aansluit bij de basisvaardighedenfocus van de bibliotheek. Culturele programmering op de wettelijke kerntaken Kunst & Cultuur en Ontmoeting & Debat wordt bij voorkeur met andere cultuur-maatschappelijke partijen in de stad gemaakt.

Collectie

Van oudsher is deze bibliotheek een literaire collectiebib. Ook deze directeur vindt de toegankelijkheid van de collectie belangrijk. Ze wil dat mensen letterlijk makkelijk bij de boeken kunnen. Hoge stellingen met trapjes zijn dus geen optie.

¹ [BiliotheekHoorn_Meerjarenbeleidsplan 2025 t/m 2028.indd](#)

Toekomstdroom

In de toekomst wil ze heel graag dat communities een belangrijke rol krijgen in de bibliotheek. Maar er was eerst het een en ander op orde te brengen.

Partners

De gemeente, de organisatie voor cultuureducatie zijn partners. Culturele partners adverteren hier via narrowcasting hun aanbod.

Huisvesting

Het pand rammelt. De kachel is stuk waardoor een deel van het personeel nu op een andere locatie moet werken. Dat is wel problematisch. Als je iets wil betekenen voor mensen heb je een fysieke plek nodig waar je je dienstverlening aan kunt bieden die veilig en uitnodigend voelt. Het moet een plek zijn waar je je bewoners bereikt.

Een bieb is vooral een plek waar je je thuis kunt voelen, en die laagdrempelig voelt voor de doelgroep. Er is niks mis met een verouderde bieb. Het belangrijkste is dat je je ervan bewust bent wat je plek uitstraalt en doet met de sfeer en voor wie het aantrekkelijk en herkenbaar is.

Er is een onderzoek gedaan waaruit bleek dat mensen vaker aangeven liever in de bieb komen dan in het wijkcentrum omdat ze in de bieb niet gevraagd wordt: kan ik iets voor je doen?

De gemeente heeft de bieb verzocht om te helpen met het tellen van dak- en thuislozen in de gemeente. De directeur heeft nee gezegd want mensen moeten hier kunnen zijn zonder dat ze geteld of geregistreerd worden.

Practice what you preach: Hoe dan, waar blijkt dat uit?

De directeur is dit. Dat maakt het verschil. Mensen prikken altijd door een verhaal heen wat niet waar is. Dus wéés het.

*Maak (samenwerking met)
culturele partners zichtbaar.*

Een fysieke plek is
een voorwaarde voor
goede dienstverlening.

Dat de bibliotheek een plek is die veilig,
uitnodigend en laagdrempelig is, is een
voorwaarde voor al het andere.

Probeer als
medewerker aan
te voelen wat een
bezoeker nodig
heeft.

Zeg ook
'nee'.

Wees de verandering
die je wil zien.